

ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS NÉGY EURÓPAI ORSZÁG ERDŐVÉDELMÉRŐL

Timár Bianka Nóra*

1. Az európai kontinens klimatológiai és növényföldrajzi viszonyai

Európa teljes egészében az északi félgömbön helyezkedik el, kelet-nyugat felosztásban pedig a keleti és a nyugati félgömbön is. Ázsiával együttesen képez egy kontinentális lemezt, melyen az ázsiai és az európai területet az Ural hegység és a Kaukázus választja el. A legészakibb területeken szinte semmi sem nő, mert a föld télen és még tavasszal is sokáig fagyott. Az európai tájak közül az északi Skandinávia rendelkezik a legkiterjedtebb tűlevelű erdőségekkel. A egyes erdők, amelyekben tűlevelű és lombhullató fajok is élnek, Közép-Európában honosak. Dél-Európát nyáron forrón égeti a nap, jellemző vegetációját a párolgást akadályozandó bőrlevelű növények, illetve az agavé és a fügekaktusz alkotja.

Északon a skandináv területeken a hideg klíma dominál, a kontinens bel-sejében a mérsékelt övi éghajlat, míg délen a Földközi-tenger medencéjének partjain már a szubtrópusokra jellemzőek a viszonyok. A vegetáció is ennek megfelelően alakult. A következőkben a természetes vegetáció kerül bemutatásra kiegészítve az antropogén beavatkozásokkal.

Északon a Skandináv-hegység vonalában uralkodó, nyáron a tenger közelsége miatt 0 Celsius fok feletti átlaghőmérsékletet is mutató szubpoláris és tengeri klíma tundra vegetációt alakított ki, szinte színpompásnak nevezhető zuzmók borítják a magashegységek oldalait. Skandinávia belterületein meghatározó intermediális és átmeneti, de még mindig hideg övi klíma alakította ki a boreális erdőket, azaz a tajga vegetációt, ahol a fenyők számítanak domináns fajnak,

* Joghallgató, PPKE JÁK; ökológus.

de megjelennek a kevésbé meleg- és fényigényes lombhullatók is, mint például a rezgőnyár és a különböző nyírek.

Keleten az Észak-orosz hátságra jellemző éghajlat már kontinentális, ám még a hideg övben van, ennek megfelelően a Skandináv-félsziget boreális erdei alkotják a vegetációt egészen az Urál vonaláig. Érdeemes megfigyelni, hogy a *Tracheophyta* fajok ezen a klímán válnak először uralkodó vegetációalkotó tényezővé, mivel a kontinens belseje nyújtotta védelem egyúttal erős hőmérsékleti és csapadékbeli eltéréseket eredményezhet, télen alacsony hőmérséklethez nagyobb csapadékmennyiség tartozhat, és a tengeri hatás miatt melegebb nyári hónapok miatt ez egy száraz, de hideg klímát alakít ki, ahol a nagyobb csapadékmennyiség kedvez a nagyobb vízigénnyel operáló fák megjelenésének.

Közép-Európába átlépve már kevésbé jellegzetes a hőmérséklet és a csapadékmennyiség éles elválása, egyre erősödnek az évszakos eltérések a meleg és a hideg időszakokban, amit a csapadék eloszlása nem követ, ennek megfelelően a mérsékelt öv vegetációjában már meghatározó jelleggel bírnak a lombhullató fajok mennyiségük és diverzitásuk szempontjából is. A tenger közelsége által biztosított nyári hőmérsékleti moderáció jelen van, ami egyúttal a kontinens belseje nyújtotta védelemmel kiegészülve lehetővé teszi az igen változatos mérsékelt övi lomberdők létrejöttét az Atlanti-óceán partjától egészen a Kelet-európai-síkság és a Kaszpi-tenger találkozásáig. A Kelet-európai-síkság meghatározó vegetációja jellegzetes átmenetet mutat, a keleties vegyes erdőket a Kaszpi-tengerhez közeledve füves puszták váltják, majd a Kaszpi-mélyföldön megjelennek a fás cserjések, amik a tengerparton félsivataggá alakulnak át. Közép-Európa magashegységeinek oldalát, mint az Alpok, a Kárpátok vagy a Kaukázus hegyi erdők (fenyvesek és lombhullatók egyaránt) népesítik be, mellettük jellegzetesek az alpesi rétek, amelyek endemikus egyszikű és kétszikű faunája igen színpompás látványt nyújt.

Európa déli részére, a Földközi-tenger medencéjére szubtropikus hatások jellemzőek, az Ibériai-félsziget nyugati partjain az Atlanti-óceán biztosítja a tengeri klímát, a félsziget belsején a szubtropikus kontinentális klíma a tipikus rendkívül száraz nyárral és csapadékos téllal, a Pireneusok vonalában, az Itáliai-félszigeten és az afrikai kontinensen az Atlasz-hegységben pedig szubtropikus intermedialis klíma alakult ki. A szubtrópikus tipikus vegetációja a mediterrán erdők az Itáliai-félsziget csizmáján és a Kaukázus vonalán és a mediterrán cserjések az Ibériai-félszigeten, amelyeket az ember már a római kor óta hasznosít.

Európa klimatológiai és florális szempontból is diverz kontinens, ezt a tényt az Európai Bizottság által alapított *European Environmental Agency* 2016-ban közreadott *European Forest Ecosystems* c. jelentése is kiemeli. Az európai

erdők biodiverzitását három tényező befolyásolja: az erdő szerkezete, az erdőt alkotó fajok és habitatok és ökoszisztémák száma és variációja, illetve az erdő funkciója.¹

Az Európa erdeiről szóló körképhez négy ország erdeinek állapota és kapcsolódó erdőtörvényeik, illetve végrehajtási rendeleteik kerülnek összehasonlításra. Mind a négy ország egy-egy tipikus klímát reprezentál, ezáltal tipikus flórájuk is eltér, és erdőborítottságukban északról dél felé haladva csökkenő gradiens figyelhető meg. Emellett mind a négy ország jogrendszere a kontinentális jogcsaládba tartozik, így összevetésük elvégezhető. A négy bemutatásra kerülő ország észak felől indulva Svédország, Szlovákia, Franciaország és Olaszország.

2. Európai kitekintés: Svédország

2.1. Svédország erdeinek általános jellemzése

Svédország Európa egyik legészakibb országa, a fagyos Skandináv-félszigeten fekszik a hideg övben, klímája meghatározóan hideg intermediális, ahol a hőmérséklet Balti-tenger közelsége miatt a nyári hónapokban akár tíz Celsius fok körül is lehet, a csapadék- és a hőmérsékleti görbék pedig szinte szabályosan követik egymást. A jellemző vegetáció a boreális erdők fenségesen magasodó fenyvesekkel és már megjelenő nyírfajokkal. Az 1993-ban alapított European Forest Institute szerint Svédország erdőborítása majdnem 70%.² Ez többségében lucfenyőket (40%), fenyőféléket (39%), nyíreket (13%) és egyéb lombhullató fajokat (8%) jelent, mint például tölgy vagy bükk. A nyír, a nyár és az éger az egész országban elterjedt, a tölgy és a bükk többnyire a Dalälven folyó mentén nő, a fenyők a száraz talajjal bíró területeket kedvelik, a lucfenyők pedig a tápanyagban gazdag élőhelyeket.³

A svéd erdők alig 7%-a van az állam (a kormány és különböző alapítványok) tulajdonában, többségük (48%) ugyanis egyedi magántulajdont képez. Az

¹ European forest ecosystems State and trends. – *EEA Report*, No.5/2016.

² Pieter Kempeneers – Fernando Sedano – Lucia Seebach – Peter Strobl – Jesús San-Miguel-Ayanz: Data fusion of different spatial resolution remote sensing images applied to forest-type mapping. *IEEE Transactions on Geoscience and Remote Sensing*, Vol. 49., No. 12. (2011) 4977–4986.

³ Skogsdata/Forest statistics. Umea, Official statistics of Sweden, Swedish University of Agricultural Sciences, 2017.

állami tulajdonú társaságok az erdők 13%-ával bírnak, privát társaságok tulajdonában 24% van, a közösségi felhasználású erdők körülbelül 6%-át teszik ki a svéd rengetegnek; önkormányzatok, megyei tanácsok, alapítványok, vagyonkezelők stb. az erdők 2%-a felett rendelkeznek.⁴ Svédország erdeinek összesen 22.815.000 hektárja áll folyamatos hasznosítás alatt, aminek 38,9%-a fenyves, 27,2%-a lucfenyő, 7,4%-a pedig vegyes erdő.⁵ Szinte az összes svéd erdő kezeltnak tekinthető, csak a legészakibb hegyvidéki régiókban vannak érintetlen erdők, olyan területeken, amelyeket a mezőgazdaság vagy az erdőgazdálkodás nem érintett.⁶ Ennek ellenére Svédország állítja, a svéd erdőgazdálkodás hosszú távon fenntartható a Rio de Janeiróban 1992-ben megrendezett Earth Summit csúcstalálkozón elfogadott „fenntartható erdőgazdálkodás” definíciója⁷ szerint is. A gazdasági, társadalmi és biológiai fenntarthatóság három dimenzióját a fenntartható erdőgazdálkodás sarokkövévé nyilvánították.

2.2. A svéd erdővédelem jogi háttere

A svéd erdőgazdálkodás már régóta élen jár a gazdasági és társadalmi fenntarthatóság szempontjából, derül ki a 2017-es svéd erdei felmérésből, ugyanis bár a svéd fát alapanyagként számos terület hasznosítja a tüzeléstől kezdve a divatiparon át egészen a gyógyszergyártásig, de az erdőkből kivett faanyagot pótolják is: az erdők 82%-át új fák ültetésével regenerálják, a teljes egészében természetes megújulás 11%-ukra jellemző, vetéssel 4% újulat képződik és az erdők 3%-ára nem is alkalmaznak semmifajta kezelést.⁸

Az 1974-ben hatályba lépett svéd erdészeti törvény, a *Swedish Forestry Act* szerint az erdészeti tevékenység során a környezetvédelmi szempontok az adott erdő tulajdoni pozíciójától függetlenül megkívánják az elsőbbséget.⁹ Ez

⁴ The Swedish Forest Agency's Regrowth Survey, 2017. (korábban: Polytax P5/7, [szerk. Erikson, T.] 2012.)

⁵ Uo. 40.

⁶ Uo. 41.

⁷ „A fenntartható erdőgazdálkodás az erdők és erdők kezelését és használatát jelenti olyan módon és olyan intenzitással, hogy fenntartsák biológiai sokféleségüket, termelékenységüket, regenerációs képességüket, vitalitásukat és rugalmasságukat. Kielégítik most és a jövőben az ökológiai, gazdasági és társadalmi helyi, nemzeti és globális szinten releváns funkciók, és hogy nem okoznak kárt más ökoszisztémákban.”

⁸ Uo. 41.

⁹ Katarina Eckerberg: Environmental protection in Swedish forestry: A study of the implementation process. *Umeå University, Dept of Political Science Research report*, 1987. 12.

egy nagyon szép gondolat, ami tökéletesen összefoglalja az 1960-as évekre a világháborúkat már többé-kevésbé kiheverő Európa álláspontját. Bár a természettudomány ekkorra már számtalanszor rámutatott az erdészetben szükséges változtatásokra, az erdészetnek időre volt szüksége. Az 1970-es évek jogalkotásában dominált az ébredő öntudat, de az ökológusoknak ekkor még nem jutott szerep. Mi sem illusztrálja ezt a jelenséget jobban, mint hogy bár 1974-ben törvénybe (ez lett a svéd erdészeti törvény) fektették azt a kötelezettséget, miszerint minden erdőtulajdonosnak kötelező az alacsony produktivitású területeket biológiailag értékes erdővel újraterleltetni, a gyakorlatban ez nem került kikényszerítésre. A nagy területek tarvágásának gyakorlata a törvény nyomán ugyan kikopott, de a kulcsfontosságú biotópok megőrzése és a vénülő fák ki nem vágásának kérdése továbbra sem került napirendre. Sőt, a Parlament 1981-ben még növelte a támogatásokat az alacsony készletű állományok pótlására.¹⁰ A szemléletváltás az évek múlásával egyre elkerülhetetlenebbnek tetszett.

A törvényt 1993-ban megújították.¹¹ Az új erdészeti törvény már első szakaszában kiemeli, egyszerre védelmezi az erdők nyújtotta értékes hozamot és a biodiverzitást.¹² Nemi kételkedésre adhat okot, hogy a törvény a természetvédelmet nem említi, hanem kifejezetten a biodiverzitás védelmét tűzi zászlajára, de a svéd Parlament jogértelmezése egyértelműen bizonyítja, a biodiverzitás védelme a természetes állapot megőrzését is magába foglalja. A módosított erdészeti törvény valóban nagyobb hangsúlyt fektet a fenntarthatóságra és a természet védelmére, ezt pedig a jogalkotó az erdőtulajdonosok bevonásával kívánja elérni; a törvény ugyanis megsemmisítette az erdészeti adót, ami szinte egyenes következményként vonta magával a korábban folyósított erdőgazdálkodási támogatások megszüntetését. A jogalkotó eltörölte továbbá a kötelező gazdálkodási terveket, engedélyezte az erdőtulajdonosoknak a ciklikus faki-termelési rendszer helyett egyéb kezelési módok alkalmazását annak ellenére, hogy a hatodik szakaszban a törvény kiemeli, az erdőgazdálkodás megtervezésében a végső szót a kormány mondja ki, mint általános végrehajtó szerv.¹³ A kormány szándéka ezzel a módosítással az volt, hogy a tulajdonosok szabadon

¹⁰ Jan-Erik Nylund: *Forestry legislation in Sweden. Report no. 14.* Uppsala, The Swedish University of Agricultural Sciences Department of Forest Products. 2009.

¹¹ Swedish Forestry Act, 1993.

¹² The Swedish Forestry Act (1993), Section 1. Az erdő nemzeti erőforrás. Úgy kell kezelni, hogy értékes hozamot biztosítson, és ezzel egyidejűleg megőrizze a biodiverzitást is. Az erdőgazdálkodásnak figyelembe kell vennie más közérdeket is.

¹³ The Swedish Forestry Act (1993), Section 6. Az új erdei állományok létrehozását olyan módszerekkel kell elvégezni, amelyek szükségesek a kielégítő állománysűrűség és összetétel biztosításához. A regeneráció, a réthasogatás, a vetés, az ültetés, a fiatal sarjak ápolása és az

használhassák az erdészeti szakértelmet a megfelelő gazdálkodási tervek elkészítéséhez. További bizakodásra ad okot, hogy a negyedik szakasz hangsúlyozza a svéd környezetvédelmi törvénnyel, a *Nature Conversation Act*tel való összeütközés elkerülését.¹⁴ De mit jelent mindez a gyakorlatban?

Sajnos nem sok pozitív változást. 1996-ban az erdők természetes regenerációjának mértéke 81%-ról 74%-ra csökkent.¹⁵ A trend 2006-ra csillapult, de az erdőgazdálkodási kezelések változásait külső tényezők okozták, nem pedig a jogszabályok előírásai.¹⁶ 1998-ban a svéd parlament módosításokat hajtott végre a törvényen, amelyek értelmében minden erdőtulajdonosnak kötelező hivatalos leírást adnia az erdeiben alkalmazott erdészeti módszerekről és a természetvédelmi törekvésekről¹⁷. Azonban pusztán azzal, az erdészeti tevékenység környezetkímélő voltáról már hivatalos tanúsítványt állítanak ki, az erdők degradációja nem csillapult, mivel a kritériumok nem elég szigorúak és a monitorozás folyamata hiányos vagy gyenge.¹⁸ Arról nem is beszélve, hogy a természetes regenerációtól eltérő erdőgazdálkodás nem növeli a svéd erdők primer produktívóját.¹⁹

Összefoglalva: a svéd erdők nagyarányú gazdasági hasznosításának oka, hogy majdnem a fele magánkézben van, emiatt szinte természetesnek vehető a minél nagyobb haszonszerzés vágya által mozgatott gazdasági hasznosítás. Így Svédország hiába rendelkezik az egyik legnagyobb erdőborítottsággal az Európai Unió tagországai között, erdeinek csupán töredéke mentes az emberi beavatkozástól és őrizte meg természetes jellegét.

általános célok elérésére szolgáló egyéb intézkedések szabályait a kormány vagy a kormány által kijelölt hatóság adja ki.

¹⁴ The Swedish Forestry Act (1993), Section 4. Ezt a törvényt nem szükséges alkalmazni, amennyiben ellentétes a természetvédelmi törvény vagy más törvények alapján kiadott rendelkezésekkel.

¹⁵ Uo. 40.

¹⁶ Uo. 47.

¹⁷ Uo.

¹⁸ Laura Villalobos – Jessica Coira – Anna Nordén: Has forest certification reduced forest degradation in Sweden? *Land Economics*, Vol. 93., No. 3. (2018) 220–238.

¹⁹ Anders Ahlström – Geerte Färlthammar-de Jong – Wiebe Nijland – Torbern Tagesson: Primary productivity of managed and pristine forests in Sweden. *Environmental Research Letters*, Vol. 15., No. 9. (2020) 094067.

3. Európai kitekintés: Szlovákia

3.1. Szlovákia erdeinek általános jellemzése

Szlovákia Közép-Európa egy aprócska országa a mérsékelt övben, éghajlatában, a mérsékelt intermediális jellemzők dominálnak, bár az ország északi részén a Kárpátok vonulata miatt a mérsékelt átmeneti klíma is megjelenik. Vegetációját a négy évszak váltakozása, illetve a csapadék- és a hőmérsékleti görbék el nem válása miatt vegyes erdő alkotja. Legjellemzőbb fajai a tölgy és a kislevelű hárs (alföldeken és hegységek alacsonyabban fekvő, így melegebb és szárazabb területein), utóbbinak több állománya védett; további jellemző fajok a bükk és a lucfenyő (csapadékosabb területeken), a boróka és a jegenyefenyő (magasabb területeken) és a törpefenyő (1500 méter feletti magasságon). Folyópartokon jellemzőek a fűzek és nyárfák alkotta ártéri ligeterdők, de az alacsonyabban fekvő erdők többségét az ember már kiirtotta, hogy a termékeny talajon termőföldet létesíthessen. Az erdő Szlovákia legnagyobb természeti kincsei közé tartozik, az ország területének 40%-át erdő borítja.²⁰ Szlovákiában 9 nemzeti park és 14 védett régió található.²¹

A szlovák erdők 1.370.200 hektárján, az összes erdőterület 70,7%-án folyik gazdasági tevékenység.²² A védett erdők 331.060 hektárt tesznek ki, az összes erdőterület 17%-át.²³ A védett erdők területe az 1970-es évektől kezdve stabil növekedést mutat, a legutóbbi évtizedben már közelíti az összes erdő egyötödét kitevő arányt is.²⁴ Vizsgáljuk meg a pozitív trend jogi hátterét és gyakorlati megvalósítását.

3.2. A szlovák erdővédelem jogi háttere

A szlovák törvények értelmében a vágást követő két éven belül újra kell erdősíteni a területet, természetes regeneráció esetén a határidő kap két plusz évet;

²⁰ Andrej Gubka – Christo Nikolov – Juraj Galko Jozef Vakula – Andrej Kunca – Roman Leontovych: History, present and expected future of forests in Slovakia. *American Journal of Plant Sciences*, Vol. 4. (2013) 711–716.

²¹ Lucia Ambrušová – Daniel Halaj – Ján Ilavský – Juhani Martilla: Atlas of the forest sector in Slovakia. *Working Papers of the Finnish Forest Research Institute*, no. 257. (2013).

²² Uo. 110.

²³ Report on agriculture and food sector in the Slovak Republic, 2017 (Green Report).

²⁴ Slovstat. 2012. Data from the statistical database of the Slovstat.

ráadásul a törvény az erdőfelújítást követő 2-10 éven belül a tájra jellemző és a táj nyújtotta feltételekhez adaptálódott fajok alkotta társulás meglétét írja elő anélkül, hogy adott fajtársulás kialakulásához és fennmaradásához további erdősítés szükséges lenne.²⁵ Az erdőfelújítás természetes és mesterséges úton is végbemehet, de utóbbi esetén a felhasznált magok és csemeték kizárólag a Centre for Inspection of Forest Reproductive Material által jóváhagyott fajok lehetnek.²⁶ Ennek az előírásnak a sikere volt, hogy az erdők természetes regenerációja 2010-re elérte a 40%-ot is az 1995-ben mért 10%-hoz képest.²⁷ Ez az eredmény azért is megemlíthető, mert 1965 és 1985 között az erdőfelújításnak kizárólag mesterséges módját alkalmazta az erdészet, majd a kilencvenes évek közepén kezdődött a természetes regeneráció engedélyezése és bevetése.²⁸ Az engedélyezés oka az erdészeti szemléletváltás, melyben az erdők nemzeti szempontok alapján kialakított osztályozási rendszere is szerepet játszott, ugyanis a fenntarthatóság egyre nagyobb hangsúlyt kapott a szlovák erdőpolitikában az 1992-es riói Earth Summit csúcstalálkozót követően, bár a fenntarthatóság, mint koncepció először az 1987-es *Burtland Report*-ban szerepelt.²⁹ Az erdei osztályozási rendszerekről egy 2018-as tanulmány értekezik bővebben: Szlovákia erdeire, Európa erdeinek osztályozásához használatos két, az Európai Unió által is elfogadott klasszifikációs rendszert alkalmaznak, az PEFC-t (*Programme for the Endorsement of Forest Certification*) és az FSC-t (*Forest Stewardship Council*), melyek képesek indikálni az adott erdőre alkalmazott kezelések fenntartható voltát is. A tanulmány rámutatott arra, hogy a két rendszer felhasználói között lényeges különbségek húzódnak meg. Az osztályozási rendszerek kialakításának tagadhatatlan előnyei az erdőkezelési gyakorlatok bemutatása és fejlesztése, az erdőkezelés jobb megértése. A PEFC-certifikált erdők tulajdonosai több előnyös vonását érzékelik erdeik certifikációjának, mely előnyök legfontosabbjai nem kapcsolódnak a gazdasághoz, míg az FSC-certifikált erdők tulajdonosai többnyire gazdasági pozitív hozadékokat érzékelnek erdeik certifikációjából: növekvő eladásokat, a piacra való benyomulást, lehetséges prémiumokat. A tanulmány szerint a nemzeti szempontok alapján kifejlesztett

²⁵ Uo. 110.

²⁶ Uo.

²⁷ Uo.

²⁸ Uo. 112.

²⁹ UNCED Non-Legally Binding Authoritative Statement of Principles for a Global Consensus on the Management, Conservation and Sustainable Development of All Types of Forests, 1987.

certifikációs rendszer képes jobban meghatározni az erdők certifikációjának szerepét és tárgyát az erdészeti politika tükrében.³⁰

Ezenkívül a szlovák parlament súlyos bírságokat írt elő tovább fékezve a Szlovákia ékét jelentő erdők kivágását. A bírság a kétszázezer eurós értéket is elérheti, ha például egy erdőgazdálkodással foglalkozó vállalat illegális (ti. illegális módon vagy mennyiségben kitermelt) faanyagot dob piacra, de tízezer eurós bírság kerülhet kiszabásra a fakivágás és faanyag-szállítás a valóságot nem fedő dokumentációjáért és a monitorozási tevékenység nem megfelelő ellátásáért; ezenfelül minden illegálisan szállított vagy megszerzett faanyag köbméteréért akár 500 eurónyi büntetés is kiszabható.³¹ Mindezekon túl a szlovák Agrárminisztérium jogosítványai közé tartozik lefoglalni minden gyanús faanyagot és megtiltani forgalmazásukat a piacon.³²

A szlovák jogszabályok igen kitűnő hangsúlyt fektetnek az erdők faanyagának óvására, az illegálisan kitermelt faanyag visszaszorítására és piaci ellehetetlenítésére. A szigor oka az, hogy a szlovák erdőkhöz a szlovák állampolgároknak a szlovák kormány szabad hozzáférést biztosít, ami alól csupán a katonai erdők képeznek kivételt; a magas szintű védelemmel rendelkező területeken az erdei utakhoz való hozzáférés korlátozott, amely korlát bizonyos időszakok alatt tovább szigorodhat.³³ A jelentés szerint a szlovák erdők összesen 29,7%-a képezi a Natura 2000 területek részét, amely területeken az Európai Unió célja többek között ökológiai értelemben is fenntartható és a biodiverzitást megőrző

³⁰ Hubert Paluš – Ján Parobek – Ratislav Šulek – Ján Lichy, J., – Jaroslav Šalka: Understanding Sustainable Forest Management Certification in Slovakia: Forest Owners' Perception of Expectations, Benefits and Problems. *Sustainability*, Vol. 10. (2018) 2470.

³¹ Act 113/2018 on placing timber on the market 13.§ (7).

A felügyeleti hatóság a 12. § (1) bekezdésében előírt kötelezettség megsértése vagy panasztétele miatt vagy a 12. § (1) bekezdés szerinti kötelezettség teljesítésének elmulasztása esetén személyenként legfeljebb 300 EUR bírságot szabhat ki természetes személy esetén, vagy legfeljebb 2 000 euró, ha természetes személy – vállalkozó vagy jogi személy. Megrendelési bírságot ismételten kiszabhatják. Természetes személy esetében az ismételten kiszabott bírságok összege nem haladhatja meg az 1 000 EUR-t, természetes személy esetén pedig 5 000 EUR-t – vállalkozó vagy jogi személy esetén. A bírság az állami költségvetés bevétele.

³² Regulation (EU) No 995/2010 of the European Parliament and of the Council of 20 October 2010 – laying down the obligations of operators who place timber and timber products on the market, 10. cikk.

5. A 19. cikk sérelme nélkül, ha az (1) bekezdésben említett ellenőrzéseket követően hiányosságokat fedeztek fel, az illetékes hatóságok értesítést tehetnek az üzemeltető által meghozandó korrekciós intézkedésekről. Ezenkívül a feltárt hiányosságok jellegétől függően a tagállamok azonnali ideiglenes intézkedéseket hozhatnak, többek között:

- a) fa és fatermékek lefoglalása;
- b) a fa és fatermékek forgalmazásának tilalma.

³³ Uo 112.

gazdálkodás támogatása. Ezeken a területeken még folytatható gazdálkodás és értékes faanyagot is kínálnak, a jogalkotó ezért döntött a rendkívül szigorú bírságok kiszabása mellett. Az állam tulajdonában 769.023 hektárnyi erdő áll, de több, mint 1.019.200 hektárnyi erdő áll kezelés alatt, magánkézből 214.373 hektárnyi erdő van, aminek csupán 152.361 hektárját kezelik, közösségi tulajdonban 363.500 hektár van, de közösségi kezelés alatt 585.832 hektár van, a fennmaradó területek az egyház, mezőgazdasági vállalatok, önkormányzatok és ismeretlenek (utóbbihoz 357.246 hektár erdő tartozik, amellyel a szlovák állam nem tud elszámolni) tulajdonában áll.³⁴

Összefoglalva kijelenthetjük, hogy bár a szlovák erdők szinte fele Svédországhoz hasonlóan szintén magánkézből (természetes és jogi személyek tulajdonában) áll, de gazdasági hasznosításuk közel sem azonos a svéd erdőkével. Bár Svédország több természetes állapotában meghagyott erdővel rendelkezik,³⁵ de Szlovákia erdővédelmi és erdészeti törvényei jobb védelmi lehetőséget biztosítanak mind az erdők megóvására, mind az erdők biztosította természetes élőhelyek megóvására a szigorúbb szankciókat kiszabó törvényekkel, amelyek mind az illegális fakitermelést, mind a természetvédelmi tevékenység hatékonyságát elősegítő monitorozási folyamat elmaradását vagy nem megfelelő kivitelezését büntetni rendelik. Kijelenthetjük, hogy az erdei biodiverzitás kérdését vizsgálva Szlovákia törvényei hatékonyabb védelmet tesznek lehetővé a gyakorlatban történő tényleges állami kikényszerítésük okán.

4. Európai kitekintés: Franciaország

4.1. Franciaország erdeinek általános jellemzése

Franciaország Nyugat-Európa egyik legnagyobb kiterjedésű országa, éghajlata az Atlanti-óceán közelsége miatt a mérsékelt öv tengeri klímája jellemző délen némi meleg övi intermediális klímával. Vegetációja rendkívül diverz: az Atlanti-óceán partján atlanti vegyes erdő, a kontinens belsejében vegyes erdő, délen a Földközi-tenger partján Itália közelében pedig mediterrán cserjések jellemzik az ország flóráját.

³⁴ Uo.

³⁵ Francesco Sabatini et al.: Where are Europe's last primary forests? *Diversity and Distributions*, Vol. 24. (2018) 1426–1439.

A francia Agrárminisztérium friss kimutatása alapján az erdőszültség 2020-ra elérte a 17 millió hektárt, ami majdnem kétszerese az 1830-as éveket jellemző 9,5 millió hektárnak és az ország területének 31%-át teszi ki, így Franciaország a kontinens negyedik legnagyobb erdőszültségével rendelkező állama. A legnagyobb erdőszültséggel rendelkező régió Guyanne a maga 6 millió hektárnyi erdőjével. A francia erdők 138 fafajt foglalnak magukba, ennek 72%-a lombhullató (nagyobbrészt tölgy és bükk) és 28% örökzöld (Douglas-fenyő, erdei fenyő, lucfenyő, egyéb tűlevelűek és keményfák). A francia Natura 2000 hatálya alá tartozó területek 46%-a erdő, amelyek Natura 2000 jelölőfajnak minősített 73 emlősfajnak és 120 madárfajnak adnak otthont.³⁶

A francia erdők tulajdonviszonyaiban hasonló tendenciát figyelhetünk meg, mint Svédország esetén, bár a mintázat itt még hangsúlyosabb: a francia erdők 75%-a van magántulajdonban, ami 17 millió hektárnyi erdőnél tetemes mennyiségű magánkézben lévő erdőt jelent, szám szerint 12.750.000 hektárt; az erdők 16%-a áll közösségi használat alatt és a maradék 9% képezi az állam tulajdonát.³⁷

17 millió hektárnyi erdő sok erdőt jelent, azonban az utóbbi évtized végén Franciaország még emelni látszik a tétet: hatalmas mértékben folyik az újraerdősítés ráadásul a terület eredeti vegetációjára jellemző tölgy, bükk és fenyő alkotta vegyes erdőkkel, mely folyamatban állami és magánszervek egyaránt részt vállaltak és mind a nagyvárosok környékét, mind a vidéki területeket bevonják.³⁸ Így Franciaország egyrészt követendő példát állít az Európai Unió többi tagállama elé, mivel az elmúlt 30 évben a francia erdők 7%-kal nőttek;³⁹ másrészt szembe megy egy régi és igen problémás trenddel: a szántóföldek számára kivágott erdők sebeivel a tájban. A termőföld-nyerésre elpusztított erdők jelensége nem új, sőt, olyannyira régi probléma, hogy az Unió az 1990-es években kiadott egy *Common Agricultural Policy* (CAP) című *soft law* dokumentumot, azaz nem kötelező normákkal operáló, ajánlás jellegű dokumentumot, amit azóta többször is aktualizáltak – a 2020-as reform például a környezetvédelmi és a klímavédelmi célokra fektet nagy hangsúlyt,⁴⁰ amely célok az erdők

³⁶ Agreste graphagri, Inventaire Forestier IGN, 2020., Ministère de l'agriculture et de l'alimentation.

³⁷ Uo. 125.

³⁸ Mike Colagrossi: In France, ancient forests are resurging – growing bigger every year. *Big Think*, July 26, 2019. <https://bigthink.com/the-present/france-forest/#rebellitem1>

³⁹ Uo. 127.

⁴⁰ Common Agricultural Policy, 2020.

„Az új KAP (ti. Közös Agrárpolitika) fokozott figyelmet fordít [...] a biodiverzitás fenntartására. A 2. pillér finanszírozásának legalább 30%-át az éghajlat és a környezettel

regenerációját is magukba foglalják. A CAP értelmében csakis a termékeny területeken lehet létrehozni mezőgazdasági művelésre hasznosítandó területeket. Az irányelv jelentőségére szép indikátor Európa erdősültségének ugrásszerű emelkedése, a kontinens 2015-re nagyobb erdőkkel rendelkezett, mint a huszadik század elején.⁴¹ Az irányelv értelmében Európában a növénytermesztésre nem hasznosítható területeket vissza kell adni a természetnek újraerdősítés formájában, amelyet a gyakorlatban Franciaország iskolapéldaszerűen prezentál.

4.2. A francia erdővédelem jogi háttere

Tekintsük át ennek a mintaszerű újraerdősítésnek a jogi hátterét. Már a 2001-es *Erdőorientációs törvény*⁴² is előtérbe helyezi az erők ökológiai, ökonómiai és társadalmi szerepei közti egyensúly fenntartását védett területek kijelölésével, a társadalom bevonásával (tájékoztatás, oktatás, programok), a természetes újulat térhódításával, de mindeközben be nem avatkozva a természetes folyamatokba, például az erdő természetes faunáját képező vadak általi károkozás helyreállításába az ember nem avatkozik be.

A francia erdészeti törvény⁴³ 2012-es megújításakor a biodiverzitás megőrzése nagy hangsúlyt kapott, olyannyira, hogy rögtön az alapelvek között kimondásra került.⁴⁴ A törvény az erdészeti módszerek megválasztásakor előírja az olyan módszerek alkalmazását, amik elősegítik a biodiverzitás megőrzését és a természetes állapot konzervációját, de ezeken túl lehetővé teszik a tudományos kutatást az összes erdőben.⁴⁵ A francia állam emellett az erdészeti erőforrások

kapcsolatos intézkedésekre lesz fordítva. A KAP teljes költségvetésének 40%-a várhatóan hozzájárul az éghajlatváltozással kapcsolatos fellépéshez.

Az ambiciózus kötelező követelményeken túl a mezőgazdasági termelőknek lehetősége van további hozzájárulásra és kiegészítő támogatásra különféle önkéntes rendszerek révén.”

⁴¹ Richard Fuchs – Martin Herold – Pter H. Verburg – Jan G. P. W. Clevers – Jonas Eberle: Gross changes in reconstructions of historic land cover/use for Europe between 1900 and 2010. *Global Change Biology*, Vol. 12., No. 1. (2014) 299–313.

⁴² Loi n° 2001-602 du 9 juillet 2001 d'orientation sur la forêt.

⁴³ Code forestier (nouveau), 2014.

⁴⁴ Loi n° 2001-602 du 9 juillet 2001 d'orientation sur la forêt.

I. fejezet: Az erdőpolitika célkitűzései és eszközei

„A fenntartható erdőgazdálkodás garantálja az erők biológiai sokféleségét, termelékenységét, regeneráló képességét, életképességét és képességét a vonatkozó gazdasági, ökológiai és társadalmi funkciók jelenlegi és jövőbeli teljesítésére helyi, nemzeti és nemzetközi szinten anélkül, hogy más ökoszisztémákat károsítana.”

⁴⁵ Loi n° 2001-602 du 9 juillet 2001 d'orientation sur la forêt.

I. fejezet: Az erdőpolitika célkitűzései és eszközei

állami nyilvántartását írja elő, amely nyilvántartások közhitelesnek számítanak. A törvény egyensúlyt próbál teremteni az erdők ökológiai, gazdasági és erdészeti hasznosítása között, mely egyensúly fenntartására indikátorok monitorozását írja elő. Ezek között a szám szerint ötféle indikátor között mind gazdasági, mind természetvédelmi érdekeltség van, ezzel egy merőben új megközelítést alkalmaz a jogalkotó. Az erdőkre nem kizárólag megújuló energiaforrásként tekint és nem is csupán adott időpillanati állapotában konzerválandó területként, hanem egy lépcsőfokkal meghaladva a svéd *Forestry Act* megközelítését a *Code forestier* egymást kiegészítő aspektusok kapcsolataként látja az erdőt. A svéd *Forestry Act* szintén az erdők gazdasági hasznának és természeti értékének dichotómiáját hangsúlyozta, de mint láthattuk, Svédországban – talán az erdők megtévesztően hatalmas mennyisége folytán – az ökonómiai oldalra billent a mérleg. Franciaország igyekszik egyensúlyt tartani. Ahhoz, hogy ezt jobban megértsük, vizsgáljuk meg az erdő egészségének jogszabály által monitorozásra előírt indikátorait a törvény D. 332-15. 5° alapján:

- a) Az egyszeri gazdálkodási tervben előírt vágási és építési műveletek éves befejezési aránya;
- b) Az évente betakarított fa mennyisége, megkülönböztetve a fát, az ipari fát és az energiafát;
- c) A megújított szállítási szerződések révén évente forgalmazott fa mennyisége;
- d) Az aláírt Natura 2000 szerződések száma;
- e) A hektáronkénti faegyedek száma, amelyeket a vágások során a biológiai sokféleség szempontjából meg kell őrizni.

A jogszabály világosan lefekteti az erdészeti tevékenység és a természet védelmének határát. Ellentétben a svéd trenddel és szinte összhangban a szlovák példával, Franciaország a gyakorlatban is megvalósítja a törvényben meghatározott célkitűzéseit, amikor azonnal mérhető indikátorként használja a sokféleséget szolgáló faegyedek minimum meghagyandó számát és az aláírt Natura 2000-szerződések számát. Ezenkívül a törvény R. 213-51. 3° szakaszában a biodiverzitási felügyelő szervként működő *L'Office français de la biodiversité* és annak minden szerve előzetes engedélykérés nélkül végezhet valamennyi francia erdőben tudományos kísérleteket mind a flóra, mind a vad

L. cikk 5. – Minden tulajdonos faültetvényein, erdőin és földjein gyakorolja az e törvényben és a törvényben meghatározott korlátokon belüli tulajdonjogból fakadó összes jogot annak érdekében, hogy a fenntartható gazdálkodás révén hozzájáruljon az ország biológiai egyensúlyához és faipari és más erdészeti termékek igényeinek kielégítéséhez.

fauna, mind a habitatok kérdésében ezzel is naprakész adatokat szolgáltatva az erdők állapotáról és az esetleges visszaélésekről, illetve illegális erdészeti módszerekről.

Összefoglalva kijelenthetjük, hogy francia erdők, hasonlóan Nyugat-Európa többi erdjéhez évszázadok óta állnak intenzív művelés és használat alatt ezzel elvesztve eredeti szerkezetüket. Bár a 2012-ben megújított erdészeti törvény előtérbe helyezte a biodiverzitást és a természetközeli erdőkezelést, a francia erdők helyreállása még közel sem teljes, ahogy arra Paillet 2015-ös tanulmánya rámutatott az idős erdők franciaországi mennyiségét használva indikátorul⁴⁶. Franciaországban az 1950-es években szigorú erdészeti tartalékok hálózatát hozták létre, hogy referenciaként szolgáljon a természetvédelemre és az erdődinamikára. Paillet és társai kezelt és nem kezelt állományok jellemzőinek különbségeit vizsgálták 17 francia erdőben 233 parcellán az alföldön és a hegyvidéki régiókban egyaránt; és kvantitatív módon megmutatták, hogy a körlepősszeg (m^2/ha), a nagyon nagy fák és a holtfa mennyisége szignifikánsan magasabbak voltak a nem kezelt erdőkben, bár ezt a mintát elsősorban az alföldi erdőkben találták meg; míg a hegyvidéki régiókban a kezelt és nem kezelt erdők sokkal kevesebb különbséget mutattak. Az Európában másutt fennmaradó öreg erdőkhez képest a franciaországi erdőtartalékok gyakran tűnnek kevésbé éretteknek, mivel még mindig regenerálódnak az évszázados intenzív gazdálkodás után. Paillet és társai tanulmányának eredményei alapján a francia erdőknek hosszabb időbe telik elérni az idős erdő állapotot, mint amelyről más európai tanulmányok beszámoltak.

5. Európai kitekintés: Itália

5.1. Olaszország erdeinek általános jellemzése

Az olasz csizma már csak alakja folytán is igen egyedülálló jelenség Európában. A Földközi-tenger medencéjében elnyújtózva Itáliában a meleg égöv közelsége erős hatást gyakorol mérséklet övi klímájára: az ország Európához csatlakozó részén a szubtrópikus kontinentális klímája érvényesül, a félszigetet alkotó csizmaszáron a szubtropikus intermediális klíma uralkodik, míg a csizma sar-

⁴⁶ Yoan Paillet – Coryse Pernot – Vincent Boulanger – Nicolas Debaive – Marc Fuhr – Olivier Gilg – Frédéric Gosselin: Quantifying the recovery of old-growth attributes in forest reserves: a first reference for France. *Forest Ecology and Management*, Vol. 346. (2015) 51–64. <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2015.02.037>

kán és a szigeteken a szubtropikus tengeri klíma határozza meg a viszonyokat. A természetes vegetáció ennek megfelelően kizárólag mediterrán erdőből és a félsziget belsejében néhány vegyes erdőfoltból állt, amíg a modern ember meg nem jelent a félszigeten.

A FAO 2020-as jelentése alapján Olaszország erdősültsége 9.566.130 hektár, emellett az ország még 1.865.840 hektárnyi egyéb erdős területtel rendelkezik, az erdők 20%-a ültetett erdő; illetve Olaszország bekerült az erdőterületét legnagyobb mértékben növelő tíz európai ország közé, amely listán közvetlenül Franciaország után kapott helyet. A jelentés kiemeli továbbá, hogy Itália erdeiből 8.921.000 hektáron érvényesül a természetes felújítás.⁴⁷

Az első olasz nemzeti erdészeti leltár végrehajtásának jogi és pénzügyi alapját a *Nemzeti Mezőgazdasági Terv (Piano Agricolo Nazionale)*⁴⁸ biztosította. A legutóbbi erdészeti leltár 2015-re készült el (*INFC2015*)⁴⁹, fő célkitűzései között szerepel az erdészeti és környezeti erőforrások mértékére és következetességére vonatkozó hivatalos becslések frissítése, valamint az elmúlt évtizedben bekövetkezett változások rögzítése. Az *INFC2015* eredményei összhangban a tíz évvel korábbi *INFC2005* leltárral) alapján Olaszország vegetációjának jellemző fajai a havasi cirbolyafenyő (*Pinus cembra*), a lucfenyő (*Picea abies*), a jegenyefenyő (*Abies alba*), az erdei (*Pinus sylvestris*) és a kampósfenyő (*Pinus uncinata*), a feketefenyő (*Pinus nigra*), a bükk (*Fagus sylvatica*), az erdei tölgyek (*Quercus spp.*), a mediterrán tölgyfélék (*Quercus spp.*), a gesztenye (*Aesculus hippocastanum*), az éger (*Betulus pendulus*), a magyaltölgy (*Quercus ilex*) és a paratölgy (*Quercus suber*), ezenkívül jellemzőek még a *hygrophylus* erdők. A természetes populációk megléte mellett ültetésre kerültek nyárfajok (*Populus tremula*) és egyéb lombhullató fajok gazdasági célokra.⁵⁰ Az olasz erdők 68%-a szubtrópusi, 32%-a mérsékelt (különösen a bükk- és az alpesi erdők). A leggyakoribb faj a több mint egymillió hektárnyi bükk, amelyet tölgy-ligetek (szintén körülbelül egymillió hektárnyi) és lucfenyő követ, majdnem fél millió hektárral. Az olasz agrárminisztérium szerint az olasz erdők gazdagabbak a biodiverzitásban, mint Közép-Európa erdei és területeik folyamatos növelésével nagyban hozzájárulnak

⁴⁷ FAO. 2020. Global forest resources assessment, 2020: Main report. Rome.

⁴⁸ Piano d'Azione Nazionale (PAN) per l'uso sostenibile dei prodotti fitosanitari.

⁴⁹ Inventario Nazionale Delle Foreste E Dei Serabatoi Forestali Di Carbonio – INFC2015 – Terzo inventario forestale nazionale italiano.

⁵⁰ Patrizia Gasparini – Lucio Di Cosmo – Antonio Floris – Giuseppe Notarangelo – Maria Rizzo: Guida per i rilievi in campo. INFC2015 – Terzo inventario forestale nazionale. Consiglio per la ricerca in agricoltura e l'analisi dell'economia agraria, Unità di Ricerca per il Monitoraggio e la Pianificazione Forestale (CREA-MPF) – Corpo Forestale dello Stato, Ministero per le Politiche Agricole, Alimentari e Forestali. 2016.

a szén-dioxid megkötéséhez, aminek köszönhetően Olaszország évek óta képes tiszteletben tartani a Kiotói Egyezmény céljait. Az olasz erdők tulajdonviszonya a következőképpen alakul: az állam tulajdonába 376.000 hektár tartozik, közösségi használat alatt 1.776.000 hektár van, egyéb publikus használat alatt 392.000 hektár, magánkézben pedig 3.859.000 hektár. Natura 2000 területet 1.944.819 hektár képez.⁵¹ Bár az összesítést végző tanulmány 2005-ben került publikálásra, már abban is megfogalmazásra került néhány olyan megállapítás, ami a mai napig hatással van az olasz erdészeti törvénykezés és a biodiverzitás kapcsolatának figyelembe vételére, ugyanis bár nincs információ az erdővel kapcsolatos termékek és szolgáltatások iránti igényről a nagy agglomerációkban élő lakosság körében, ugyanakkor – mint más nyugat-európai országokban is – megfigyelhető a vidéki térségekben a szabadidős és turisztikai szolgáltatások iránti fokozott igény, aminek a biodiverzitás értékelése is részét képezi, ennek ellenére az olasz GDP (ekkor még) nem veszi figyelembe az erdészeti ágazat által nyújtott nem piaci közszolgáltatásokat, mint például az erózió megfékezését, a vízmegőrzést, a táj és a biodiverzitás védelmét etc.

5.2. Az olasz erdővédelem jogi háttere

Tekintsük át a jogszabályi hátteret. A 2018-ban megújított olasz erdészeti törvény⁵² célja az erdőgazdálkodásra és az erdészeti ellátási láncokra vonatkozó nemzeti jogszabályok harmonizálása, valamint nemzeti iránymutatások kidolgozása a nemzeti erdészeti örökség, különösen az ország hegyvidéki területeinek programozására, tervezésére, védelmére és aktív kezelésére. Az alapelvek felsorolása között a törvény kiemeli, hogy a közérdek védelme és a jövő generációk biztonságának garantálása érdekében különös hangsúlyt helyez az erdők ökológiai sokféleségének védelmére, a természeti és ember okozta kockázatok megelőzésére, a folyók védelmére, a helyi közösségek erdészeti fejlesztésben való részvételének biztosítására, valamint az erdészeti kutatások és a környezetvédelmi oktatás előmozdítására.⁵³

⁵¹ Davide Pettenella – Filippo Brun – Francesco Carbone – Lorenzo Venzi: *Italy Country Report, COST Action E30*. 2005.

⁵² Decreto legislativo 3 aprile 2018, n. 34.

⁵³ Decreto Legislativo 3 aprile 2018, n. 34 Art. 1. Principi.

1. A Köztársaság elismeri a nemzeti erdészeti örökséget a nemzeti természeti tőke részeként és jelentős közérdekű eszközként, amelyet meg kell védeni és javítani kell a jelenlegi és a jövő generációk stabilitása és jóléte érdekében.

Az alapelveken túl a biodiverzitás szempontjából fontos szabályozás az erdészeti tervezés nemzeti és regionális szinten történő előírása és az erdők átalakításáról és a környezeti károk megtérítéséről szóló rendelkezések a 2. cikkben.⁵⁴

A törvény a 7. cikkben előírja, hogy a nemzeti kormány hagyja jóvá a nemzeti erdészeti stratégiát, amelynek összhangban kell állnia az Európai Unió erdészeti elveivel és öt évente frissíteni kell. Az olasz régiók megőrzik a hatáskörüket a joghatóságuk alá tartozó erdők bizonyos szempontjainak szabályozására regionális erdészeti programok révén, amelyekre a nemzeti jogszabályok és iránymutatások vonatkoznak.⁵⁵

Az új törvény a 8. cikkben arra utasítja az olasz régiókat, hogy mozdítsák elő az erdészeti és környezetvédelmi ágazatban működő vállalatok növekedését. E célból a régióknak össze kell állítaniuk az erdészeti tevékenységet folytató helyi társaságok és szövetkezetek listáját, és pénzügyi és egyéb ösztönzőket kell létrehozniuk az ilyen tevékenységekre.⁵⁶

Jogi megfontolásból a meglévő fák az erdőgazdálkodástól eltérő célú bármilyen megszüntetését az erdő olyan átalakításának kell tekinteni, amely környezeti károkat okoz és amelyért kompenzációt kell fizetni. Az engedélyezett

-
2. Az alkotmányban rögzített hatáskörökkel összhangban, a vonatkozó különös alapszabályok és a kapcsolódó végrehajtási szabályok által a külön statútummal rendelkező régiókra, valamint Trento és Bolzano autonóm tartományokra ruházott hatáskörökkel, valamint a lojális együttműködés elvének végrehajtásával ez a rendelet tartalmazza azokat az alapvető szabályokat, amelyek célja az egységes irányítás és a nemzeti koordináció garantálása az erdők és az erdészeti ellátási láncok területén, a nemzetközi és európai szinten vállalt kötelezettségekkel összhangban.

⁵⁴ Decreto Legislativo 3 aprile 2018, n. 34. Art 2. Finale.

1. E rendelet rendelkezéseinek célja:

a) biztosítja az erdők megóvását azok mértékében, eloszlásában, földrajzi eloszlásában, ökológiai és bio-kulturális sokféleségében;

⁵⁵ Decreto Legislativo 3 aprile 2018, n. 34. Art 7. Disciplina delle attività di gestione forestale: 1. Az erdőgazdálkodási tevékenységeket a 3. cikk (2) bekezdésének c) pontjában említett, a fát és a cserjék növényzetét érintő valamennyi erdőgazdálkodási gyakorlatnak kell tekinteni, amelyet a regionális rendeletek, a növényvédelem természeti beavatkozásai, a tűz megelőzési beavatkozások erdőinek, az újraerdősítés és az erdősisítés, az építés, az erdei közúti rendszer átalakítási és karbantartási beavatkozásai tevékenységek szolgálatában az agrár-erdészeti-lelképásztori és hidraulikus-erdészeti elrendezési munkákat naturalista mérnöki technikákkal is elvégezték, valamint a fatermékek, például fatörzsek, ágak és felsők első forgalmazását, ha a fent említett gyakorlatok legalább egyikével vagy beavatkozással együtt hajtják végre. A nem fatermelés megóvására, fenntartására, növelésére és valorizálására irányuló valamennyi gyakorlat az erdőgazdálkodási tevékenységek körébe tartozik.

⁵⁶ Decreto Legislativo 3 aprile 2018, n. 34. Art. 8. Disciplina della trasformazione del bosco e opere compensative: 1. A meglévő fa- és cserje növényzet megsemmisítésével járó bármilyen beavatkozás, amely a 7. cikk (1) bekezdésében meghatározott erdőgazdálkodástól eltérő tevékenységekre irányul, erdő átalakulását képezi.

átalakító tevékenységek ugyanakkor magukban foglalják az erdők fejlesztését és helyreállítását, az újratelepítést és új erdők létrehozását őshonos fajokból, az erdészeti infrastruktúra fejlesztését és az erdőtüzek megelőzésére szolgáló programokat.⁵⁷

Összefoglalva a törvény célja tiszta és előrettekintő, azonban a gyakorlat sajnos nem ezt tükrözi. Egy szintén 2018-as tanulmány kimutatta, hogy nem történt jelentős változás az erdészeti ágazat általános irányításában, és az érdekelt felek részvétele az olasz erdőpolitikai döntéshozatalban továbbra is meglehetősen korlátozott maradt.⁵⁸

6. Konzekvenciák levonása

Miután áttekintettük a mintául szolgáló országokat, érdemes kihangsúlyozni azt a mind a négy mintául szolgáló európai országban megfigyelhető tendenciát, hogy az adott ország maga készíti el az értékelést saját erdeiről, így az értékelési rendszer még az Európai Unión belül sem egységes, ebből következően a kidolgozott stratégiák is országonként eltérőek. Mivel minden tagország egy szubjektív értékrendszer alapján állítja ki a saját statisztikáját, a jelenség, hogy akár ugyanolyan területek más természetvédelmi besorolásban részesülnek, igen gyakori, ezáltal bár az uniós természetvédelmi irányelvek (mint például az Európai Parlament 2017. július 6-ai állásfoglalása a fenntarthatóságot célzó uniós fellépésről vagy az 1993-tól 2000-ig tartó *V. uniós környezetvédelmi akcióprogram* vagy a 2000-től 2015-ig tartó *Milleniumi Fejlesztési Célok*) világos, egységes és többé-kevésbé megvalósítható célokat tűznek és tűztek ki az Unió és annak egyes tagországai elé, a gyakorlatban ezek megvalósulási módozatai állami szinten jelentős eltéréseket mutathatnak és mutatnak, ahogy láthattuk is.

A célkitűzések nagyjából egybevethetőek, de amit a jog elhallgat, arról az ökológia mesél: a gyakorlatban közel sem tökéletesen vagy teljeskörűen valósultak meg a törvényalkotó által kitűzött célok. Míg Szlovákia kemény szankciókkal eredményesen képes fellépni erdeinek érdekében, addig Svédország csak névleg tűzte zászlajára a biodiverzitás megóvását, erdeinek nagy része továbbra is gazdasági hasznosítás alatt áll. Míg Franciaország sikerrel gyarapítja erdei területét figyelembe véve és védelmezve az őshonos fajokat és a természetes

⁵⁷ Uo. 93.

⁵⁸ L. Secco – A. Paletto – R. Romano – M. Masiero – D. Pettenella – F. Carbone – I. De Meo: Orchestrating forest policy in Italy: mission impossible? *Forests*, Vol. 9. (2018) 468–487.

társulásokat, addig Olaszország egy törvény (újra)deklarálásán kívül nem járult hozzá sokféleségének fenntartásához. Ahogy az európai példák is mutatják, a törvény erejével védett területek nem jelentenek automatikusan teljeskörű védelmet, például a védetté nyilvánított svéd erdőkben is nagyarányú gazdálkodás folyik, és Olaszország sem tartatja be az erdővédelmi törvényét. Hazánkban a helyzet szomorú hasonlóságot mutat ezekkel a trendekkel mind az egymásnak ellentmondó jogszabályokkal, mind azok maguk után némi kívánnivalót hagyó megvalósításával.